

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 119/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Ščurym, PhD., Mierová 1725, Čadca, IČO 33 916 071, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 10 Co 105/2022 z 27. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania v postavení žalobcu proti žalovanej 1 [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a žalovanému 2 [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „žalovaní“), vedeného na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 42 C 80/2021 a na krajskom súde pod sp. zn. 10 Co 105/2022 o určenie neplatnosti časti záložnej zmluvy.

3. Okresný súd uznesením č. k. 42 C 80/2021-139 z 28. marca 2022 na základe späťvzatia žaloby žalobcom ešte pred začatím pojednávania konanie zastavil a o trovách konaniach rozhodol tak, že

žiadna zo strán nemá nárok na ich náhradu. Žalobca vzal žalobu späť v dôsledku výmazu záložného práva z katastra nehnuteľností, ale v konaní nebolo preukázané, na základe akej právnej skutočnosti k zániku záložného práva došlo.

4. Proti výroku o náhrade trov konania podali odvolanie žalovaní. Domáhali sa zmeny rozhodnutia okresného súdu tak, že im bude proti žalobcovi priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Pritom poukázali na skutočnosť, že okresný súd ich mal vyzvať na preukázanie dôvodu zániku záložného práva a jeho výmazu z katastra nehnuteľností a pokiaľ tak neučinil, nemožno žalovanej strane vyčítať nepreukázanie daného dôvodu a zaťažiť ju negatívnym dôsledkom nepriznania náhrady trov.

5. Uznesením č. k. 10 Co 105/2022 z 27. októbra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) krajský súd vo výroku I uznesenie okresného súdu zmenil vo výroku o trovách konania tak, že žalovaní majú proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 %. Vo výroku II rozhodol, že uznesenie okresného súdu zostáva nedotknuté vo výroku o zastavení konania. Vo výroku III rozhodol, že žalovaní majú proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje tým, že je arbitrárne a zjavne neodôvodnené.

7. Sťažovateľ poukázal na to, že zastavenie konania v štádiu bezprostredne predchádzajúcom vydaniu uznesenia okresného súdu síce žalovaní nemohli ovplyvniť, ale mohli zamedziť tomu, aby spor vôbec vznikol. Žalovaní neprejavili žiaden záujem a ochotu na riešení sporu mimosúdnou cestou.

8. Odvolací súd v napadnutom uznesení uviedol, že sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu absolútne nevyberaným spôsobom v rámci predbežného štádia sporu zaútočil na žalovanú 1, keď v podaní z 3. mája 2021 konštatoval, že zriadením záložného práva sa dopustila trestného činu podvodu. Z napadnutého uznesenia podľa sťažovateľa vyplýva, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania sa krajský súd opieral o túto skutočnosť aj napriek tomu, že posudzovanie správania advokáta prislúcha výlučne disciplinárnemu senátu Slovenskej advokátskej komory. K tomu sťažovateľ uviedol, že disciplinárny senát Slovenskej advokátskej komory dospel k záveru, že nedošlo k žiadnemu previneniu zo strany jeho právneho zástupcu, avšak v čase vyhlásenia napadnutého rozhodnutia ešte nebolo rozhodnuté v rámci disciplinárneho konania.

9. Sťažovateľ napáda formálny prístup krajského súdu, ktorý bez prihliadnutia na všetky okolnosti prípadu priznal náhradu trov konania žalovaným s tvrdením, že späťvzatie žaloby bezprostredne podmienilo zastavenie konania. Išlo zo strany krajského súdu o akt svojvôle v rozpore s princípmi spravodlivého procesu.

10. Podľa sťažovateľa z jeho strany bola preukázaná skutočnosť, že k výmazu záložného práva v katastri nehnuteľností došlo z dôvodu podanej žaloby. Zánik záložného práva má priamy súvis s podanou žalobou. Žalovaní učinili právne kroky (návrh na výmaz záložného práva) bezprostredne

2 dni po doručení žaloby, aby sa zbavili predmetu konania a aby tak došlo k zastaveniu konania, keďže pri zániku predmetu sporu nie je možné pokračovať v konaní.

11. Sťažovateľ argumentuje, že žalobu podal ešte pred podaním návrhu na výmaz záložného práva z katastra nehnuteľností, a preto podľa sťažovateľa žalovaní mali znášať náhradu trov konania v plnom rozsahu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Napadnuté uznesenie sťažovateľ považuje za arbitrárne a nepreskúmateľné, keďže mu nebola priznaná náhrada trov konania, čím došlo k porušeniu jeho označených práv.

14. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

15. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojene kráľovstvo z 23. 9. 1997).

16. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

17. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým,

než podá ústavnú sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

18. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktorému vyčíta okrem iného arbitrárnosť. Z obsahu ústavnej sťažnosti je tiež zrejmé, že podľa názoru sťažovateľa krajský súd sa pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania adekvátne nevysporiadal s jeho odvolacou argumentáciou.

19. Ústavný súd poukazuje na § 420 písm. f) CSP, ktorý upravuje prípustnosť dovolania (a v prípade naplnenia tohto dôvodu zároveň aj jeho dôvodnosť) v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany sporu postupom všeobecného súdu nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (napr. IV. ÚS 314/2020).

20. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

21. Z obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu je zrejmé, že sťažovateľ sa ochrany svojich práv mohol domôcť prostredníctvom inštitútu dovolania. V danom prípade prichádzala do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keďže dovolanie podľa tohto ustanovenia je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí [napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. januára 2020 vo veci sp. zn. 5 Obdo 26/2019, implicitne aj uznesenie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 vo veci sp. zn. 5 Cdo 43/2018], ak je daný niektorý z dôvodov zmätočnosti definovaný v tomto ustanovení.

22. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že sťažovateľom je predstretá argumentácia aj vo vzťahu k arbitrárnosti a nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia krajského súdu týkajúceho sa nároku na náhradu trov konania, vo svojom obsahu porušujúceho jeho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. K otázke možnosti napadnúť dovolaním aj výrok o nároku na náhradu trov konania ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vyslovil, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno

považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Z uvedeného vyplýva, že aj vo vzťahu k nároku na náhradu trov konania sťažovateľ disponoval účinným prostriedkom nápravy (dovolanie), ktorý nevyčerpal (m. m. I. ÚS 300/2020).

23. Uvedený právny názor ústavného súdu sa už pravidelne uplatňuje aj v jeho ďalšej rozhodovacej činnosti, keď ústavný súd konštatuje, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (pozri napr. I. ÚS 387/2019).

24. Uvedený právny názor ústavného súdu bol premietnutý tiež do rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. I VObdo/2/2021 z 29. septembra 2021, ktorý prijal záver, že *„rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle ust. § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“*.

25. Nadväzujúc na uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), ústavný súd vo svojom rozhodnutí č. k. IV. ÚS 34/2021 z 26. januára 2021 konštatoval, že rozhodovanie o trovách konania nie je síce hlavným predmetom civilného sporového konania, je však jeho obligatórnou súčasťou, bez rozhodnutia o ktorej nie je možné konanie skončiť a zabezpečiť tak právnu istotu strán. Znenie § 420 písm. f) CSP je preto z hľadiska formulácie v návetí tohto ustanovenia o rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, potrebné vo vzťahu k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. k rovnorodému aspektu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru interpretovať v rovnakých intenciách ako vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. „prieťahovému“ aspektu čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na účel uplatnenia zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP je teda potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým skončí rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, považovať za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (rozhodnutie č. 71/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2021).

26. Zo zistení ústavného súdu pri príprave predbežného prekovania ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ nepodal dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, a teda nevyužil právny prostriedok, ktorý mu zákon priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, čím nerešpektoval subsidiárne postavenie ústavného súdu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovateľ v tomto prípade mal. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti netvrdil a už vôbec nepreukázal, že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jeho

případu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

27. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

28. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu